לקוטי תורה המבואר

מאמרים
על פרשיות התורה ומועדי השנה

מלוקטים מספרי
תורה אור ולקוטי תורה

ד"ה ועבד הלוי הוא
עבודת הלוים ע"פ פנימיות הענינים

מחולק לסעיפים עם פיסוק מלא,
בהוספת ביאורים, פיענוחים, הערות וציונים

פרשת קרח
שנה ה | גליון קצ"ו
שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושש לבריאה

©
כל הזכיות שמורות
למערכת ליקוטי תורה המבואר

הרב לוי געלב
עורך ראשי

הרב משה גוראריי - הרב חיים זקס
הרב משה לינק - הרב משה מרינובסקי
עורכים

בשורה טובה
לשמוע ולהוריד אלפי שיעורים בחסידות, בתניא, דרך מצותיך,
לקוט"ת ותו"א ועוד, באודיו או בכתב
נא לבקר באתר החדש והמפואר אוצר החסידות
otzerhachassidus.com

לקבל הגיליונות באימייל או להקדיש הגיליונות הבאים
(+1) 718-650-6295
LikuteiTorah@otzerhachassidus.com

לפרטים אודות מוקדי ההפצה בארה"ק וכן להשתתף בהוצאת ההפצה בארה"ק
050-4109309
L109309@gmail.com

יו"ל ע"י

מכון לעבדך באמת
בארה"ב (+1) 718-650-6295
בארה"ק 050-4109309
info@otzerhachassidus.com

הרב לוי געלב
(+1) 310-938-4016
info@maamaronline.com

The Ma'amarim of LIKKUTEI TORAH and TORAH OR are copyright by the Kehot Publication Society, a division of Merkos L'inyonei Chinuch Inc. and are reprinted here with permission.

י"ל בסיוע **תכנית לב לדעת** ותשוח"ח להם

פתח דבר

בעזה"י

בשבח והודיה לה', מוגש בזה לפני ציבור הלומדים, מאמר **"ד"ה ועבד הלוי הוא"** בסדרת **"לקוטי תורה המבואר"**, שהוא פירוש וביאור על מאמרי חסידות דפרשיות השבוע ומועדי השנה, מלוקטים מספרי תורה אור ולקוטי תורה לרבינו הזקן נבג"מ זצוקללה"ה. ומטרתו להקל בלימוד ה'חסידישע פרשה' בכל שבוע.

הביאור מבוסס על המאמרים המיוסדים על דרוש זה וכן על עוד 'הנחות' מאותו הדרוש (כגון: מספר מאמרי אדמו"ר הזקן, תורת חיים, מאמרי אדמו"ר האמצעי, אור התורה וכו'). כמו כן נכתבו **"ביאורי מושגים"** - הסברה רחבה של מושגים יסודיים בחסידות, המופיעים במאמר.

גם ביאורי המושגים מיוסדים על מקומות אחרים בדא"ח אשר שם מבואר הענין באריכות וביאור יותר (כידוע ש'דברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר').

כפי שנראה לעין הקורא, נשתפרו הקונטרסים בתוספת מרובה על העיקר ממה שהיו, בעריכת המאמרים ע"י צוות משפיעים שיחי', עימוד ועיצוב חדש, וגם הגהה יסודי שיהיה נקי ומנופה מכל טעותי הדפוס, ועוד הרבה תיקונים אשר כל הרואה יאמר ברקאי.

לבקשת רבים, ניתן לקבל הקונטרסים מדי שבוע בשבוע באימייל, לקבלו נא לשלוח אימייל לכתובת: subscription@otzerhachassidus.com, וכן אפשר להוריד את הקונטרס, וכמו כן גם הקונטרסים האחרים שי"ל על ידינו בכתובת: otzerhachassidus.com.

כבר אמר דוד המלך ע"ה "שגיאות מי יבין", יתכן כי נפלו אי הבנות בעניינים המבוארים או טעותי הדפוס וכדומה. על כן שטוחה בקשתנו בפני ציבור המעיינים בקונטרס - לשלוח את הערותיהם ונתקנם בבוא העת אי"ה.

כתובת למשלוח הערות: likuteitorah@otzerhachassidus.com

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", ונזכה לשמוע תורה חדשה, "תורה חדשה מאתי תצא" (ישעיה נא, ד), במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

המאמרים של לקוטי תורה ותו"א שייכים להוצאת קה"ת ונדפס ברשותם, תשוח"ח להם.

כ"ז סיון – ה'תשע"ה

בברכת שבתא טבא

מכון לעבדך באמת **לוי געלב**

הזדמנות פז

דרוש אברך או בחור נמרץ לסיוע בהפצת המעיינות לפעילות בתוככי אנ"ש בתשלום נאה. לעבודה נדרש כמה שעות בשבוע לקבץ סכומי הקדשות (בשעות וזמנים לפי בחירתו) עבור הקונטרסים הנצחות לע"נ קרובים או לרגל שמחה או לזכות והצלחה.

מי שמעוניין בזה יפנה למכוננו

בטל: בארה"ב 718-650-6295 בארה"ק 0504109309

או באימייל: info@otzerhachassidus.com

ד״ה ועבד הלוי הוא וגו׳

עבודת הלוים ע״פ
פנימיות הענינים

תוכן המאמר

פרק א

'מוחין דאבא' ו'מוחין דאימא' ..... ז

פרק ב

נחיצות ב' הבחינות ד'מוחין דאבא' ו'מוחין דאימא' בעבודת התפלה ..... **יא**

פרק ג

היתרון והמעלה של 'מוחין דאימא' ..... יג

פרק ד

עבודת הלויים בשירה ..... **טז**

ב"ה. לקו"ת פ' קרח, ד"ה ועבד הלוי הוא וגו' [נה, ב – נה, ג]

פרשה קרח

ועבד הלוי הוא. פירוש, כמו שכתוב בזהר, שכל עבודת הלוים, היינו להמשיך מבחינת הוא, שהוא בינה, עלמא דאתכסיא, על עלמא דאתגליא. נה ב

פרק א

'מוחין דאבא' ו'מוחין דאימא'

"וְעָבַד[1] הַלֵּוִי הוּא"[2].

[במאמר זה יבאר את התוכן של עבודת הלוים ע"פ פנימיות הענינים, ויבאר איך הדבר בא לידי ביטוי בעבודת הלויים בפועל בשירה וזמרה. וכן יבאר עפ"ז מהו ענין 'עבודת הלויים' בעבודה הרוחנית של כל אחד ואחד מישראל[3]].

פירוש:

כמו שכתוב בזהר, שכל עבודת הלוים, היינו, להמשיך מבחינת 'הוא', שהוא בינה – 'עלמא דאתכסיא', על 'עלמא דאתגליא'.

כתיב "ועבד הלוי הוא את עבודת אהל מועד". ולכאורה תיבת "הוא" נראה מיותרת[4]. ומבואר על זה בכמה מקומות בזהר[5], ש"הוא" קאי על בחי' **בינה.**

פירוש:

'בינה' נקראת 'עלמא **דאתכסיא**'[6], כי ה'בינה' היא כח שענינו הבנה שכלית בטהרתה – והבנה שכלית טהורה אינה משפיעה על רגש הלב, היינו שבבחינה זו השכל עדיין 'מכוסה' ורחוק מלהשפיע על הרגש שהוא האדם עצמו[7].

וכיון שהבינה היא בחי' עלמא **דאתכסיא**, לכן נקראת בשם 'הוא', "כי לשון 'הוא' מורה על דבר **נעלם**, וכנודע ש'אתה' הוא כשמדברים

1. **הביאור של דרוש זה מיוסד על מאמרים אלו: הנחת רבי משה (בן רבינו) בספר המאמרים תקס"ג ח"א ע' רט. המבואר בביאורי הזהר לאדמו"ר הצמח צדק ח"א ע' תקכ ואילך, ע"ש.**
לעיון נוסף, ראה גם הנחת אדמו"ר האמצעי ממאמר זה (ספר המאמרים שם ע' ע' רלו). ביאורי הזהר (לאדמו"ר האמצעי) צה, ב.
2. במדבר יח, כג.
3. ויש להעיר מדברי הרמב"ם (הל' שמיטה ויובל סוף פי"ג) שעבודת הלויים שייכת **לכל אחד מישראל**. ע"ש.
4. ע"ד הפשט - ראה אבן עזרא עה"פ.
5. ראה זהר ח"א קנד, ה (ומה שנתבאר בפרדס להרמ"ק שער ח פ"ה אודות דברי הזהר שם). זהר קעא, א ובמפרשי הזהר שם. ובזהר ח"ג קעח, ב מפרש ש"הוא" שבפסוק זה "דא עתיקא" ומבואר בכ"מ (תו"א לך לך יא, ב ועוד) שקאי על בחי' הבינה שבה מתגלה עתיק. ובזהר שם איתא עוד ש"הוא" בפסוק זה הוא ע"ד "ה' הוא האלקים". ובאוה"ת וארא ע' רכו מפרש שהיא מדריגת הבינה.
וראה גם מגלה עמוקות (נשא דרוש ב אות ב) בשם הזהר ש"הוא" בפסוק זה קאי על בחי' הבינה.
וראה גם בביאורי הזהר להצ"צ שבהערה 1.
6. ראה זח"א קנח, ב שדרגת לאה (דרגת הבינה) היא 'עלמא דאתכסיא', כמבואר בלקו"ת שמע"צ פח, ד ובכ"מ.
7. ובמדריגות הנעלות יותר של כח הבינה, לא רק שאי"ז משפיע על רגש הלב, אלא אי"ז פועל אפי' התפעלות שכלית **במוח**, "כנראה בחוש שיוכל להיות עונג ההשגה בדבר מה, בלתי הגלות נגלות איזה הסתעפות דבר מה להתפעל **גם במוחו** אלא רק טרוד בהשגת השכל לעצמו" (ביאוה"ז).

והענין, דהנה צריך להבין ההפרש בין מוחין דאבא ומוחין דאימא,א פירוש מוחין דאבא, הוא בחינת השגת הביטול בבחינת חכמה, שהוא בחינת כח מה, ונחנו

לנוכח, אבל כשמדברים בלשון נסתר אומרים 'הוא'" (סה"מ תרל"א ח"א ע' קי)[8].

ועבודת הלוים היא, אפוא, 'לעבוד', היינו להמשיך מבחי' 'הוא', היא בחי' הבינה, 'עלמא דאתכסיא', שיתגלה בבחי' 'עלמא דאתגליא', ויהי' נרגש בלב אהבה ויראה להקב"ה, כפי שיבאר להלן בפרטיות.

[וכעת יבאר בפרטיות מהי בחי' ה'בינה' בעבודת האדם לקונו:]

והענין:

דהנה, צריך להבין ההפרש בין 'מוחין דאבא' ו'מוחין דאימא'.א

חכמה נקראת בזהר (ח"ג רצ, א) 'מוחין דאבא' ואילו בינה נקראת 'מוחין דאימא'[9]. וכדי להבין מהי העבודה שבבחי' 'בינה' יש לבאר תחילה ההפרש בין עבודה זו לעבודה שבבחי' 'חכמה'.

פירוש 'מוחין דאבא', הוא בחינת השגת הביטול בבחינת חכמה, שהוא בחינת 'כח מה'[10], "וְנַחְנוּ מָה"[11].

תיבת 'חכמה' מורכבת משתי מילים – 'כח' ו'מה'. ובזה מודגש שענין ה'חכמה' הוא 'ביטול' – כי הלשון 'מה' מורה על ביטול, כדכתיב (שמות טז, ז) "**ונחנו מה**" ופירש רש"י "מה אנו חשובין".

[חכמה כפשוטה היא אחד מכחות **השכל**, אך בשכל עצמו – ענין החכמה אינו 'להוריד' את הרעיון השכלי ולהתאימו לכלי שכלו האישי – אלא ענין החכמה הוא השלב הראשון של השגת ענין שכלי, כאשר הוא מתגלה ומאיר כ'ברק המבריק', היינו, שענין ה'חכמה' הוא לתפוס את השכל כפי שהוא מצד עצמו, ולא להורידו לפי ערך האדם.

ואף בזה מודגש שענין ה'חכמה' הוא **ביטול**, כי בחכמה אין ההדגשה על **האדם**, אלא על **אמיתית הדבר-שכל** כשלעצמו, היינו שבחכמה אין האדם 'שקוע' במציאות שלו עצמו אלא אדרבה, הוא מזיז את המציאות שלו על הצד, ונותן לאמת עצמה להתגלות ולהאיר בו[12].

ובעבודת ה' של האדם היינו שענין החכמה הוא "**ביטול** ההשגה **וביטול** הנשמות במציאות באור א"ס ב"ה" (ד"ה מצה זו שצויין בהגהת הצ"צ כאן), היינו שמשיגים ומרגישים שאין שום דבר התופס מקום לפניו ית', והוא ית' למעלה מעלה מלהיות מושג בשכל[13].

הגהות צמח צדק

א. **ועיין מה שמבואר בד"ה מצה זו כו'** [לקו"ת צו יא, ד ואילך].

8. וראה זח"ג (אדרא זוטא) רצ, א: "בגין דאתכסיא ולא אתגלייא, ואקרי 'הוא'".
9. לביאור הענין בפרטיות ראה פירוש 'חסידות מבוארת' לתניא (פ"ג – ח"א ע' קמב ואילך).
10. הקדמת תיקוני זהר בתחלתה. ובכ"מ.
11. שמות טז, ז.
12. ראה בהרחבה בספר 'חסידות מבוארת' מועדים ח"ב ע' שצא ואילך.
13. בפרטיות יותר: בכחות הנפש, "החכמה היא למעלה מהבנה והשגה והיא מקור להם . . ולכן בה מתלבש אור אין סוף ב"ה דלית מחשבה תפיסא ביה כלל" (תניא פי"ח). והיינו כנ"ל, שבשלב ה'חכמה' אין ההדגשה על

מה, שהוא בבחינת קרירות, שהוא בחינת יראה עילאה, יראה בושת, שהוא

שהוא בבחינת קרירות[14].

'התפעלות' ועבודה ברשפי אש והתלהבות, שייכת דוקא כאשר מציאותו של האדם נרגשת, משא"כ כאשר האדם מבטל את מציאותו לגמרי, אין הוא מסוגל 'להתפעל'.

וע"ד משל, אדם העומד בפני המלך ממש, אינו מסוגל להרגיש התפעלות ולהתנהג בהתלהבות, כי מרוב הביטול למלך, האדם 'מאבד' את כל מציאותו, ואינו מרגיש את עצמו כלל[15].

וכ"ה בעבודת ה', שכאשר העבודה היא בבחי' 'חכמה – כ"ח מ"ה', אזי מחמת הביטול הגדול לאלקות, אין האדם עומד במצב של התפעלות והתלהבות גדולה וחמימות, אלא עומד בביטול עצום, כעבדא קמי' מריה, ו'מאבד' את כל מציאותו עד שאינו מסוגל להרגיש הרגשים אישיים וממילא הוא 'בקרירות'.

שהוא בחינת יראה עילאה, יראה בושת.

יש ב' בחינות ומדריגות של יראה - 'יראה תתאה' ו'יראה עילאה'. ונקודת ההבדל ביניהם היא (ראה באריכות בתניא פרקים מא-מג): 'יראה תתאה' היא יראת **חטא**, היינו שירא **למרוד** בהקב"ה. ואילו 'יראה עילאה' היא יראת **בושת**, שמאבד כל מציאותו וישותו (בדוגמת אדם העומד בפני צדיק גדול שמרוב הבושה הרי הוא מאבד את כל ישותו, ואינו מרגיש את עצמו למציאות דבר כלל (ראה הערה לתיקון חצות ב'סידור עם דא"ח')[16].

ההבנה של **האדם**, אלא על האמת כמו שהיא, ולכן דוקא בתוכה מלובש אין סוף ב"ה שאינו יכול להיות נתפס ע"י כח השכל (כי "לית מחשבה תפיסא ביה כלל") – ראה ביאור הענין בהרחבה בקונטרס 'חסידות מבוארת' לתניא פי"ח (ע' לד ואילך).

וכיון שבתוך החכמה מאיר א"ס ממש, ה"ז פועל על האדם ביטול **אמיתי**, כי כאשר אדם משיג אלקות בכח **שכלו**, הרי כל מה שהוא משיג הוא רק דרגות כאלו באלקות שלא מובדלות בתכלית מהעולמות, ולא **שוללות** לגמרי את מציאות העולמות, ולכן ע"י השגה זו אין האדם מתבטל בתכלית, כי עדיין אינו נמצא בהכרה והרגשה שלמציאותו אין שום ענין וחשיבות כלל, אבל כאשר נרגש א"ס ב"ה ממש בכח ה'חכמה', הרי מאחר שלגבי א"ס ב"ה "כולא קמיה כלא חשיב" ולמציאות העולמות אין שום ערך ותפיסת מקום וחשיבות כלל וכלל, אזי האדם מבטל את כל כל ישותו בתכלית, כי נרגש שאין למציאותו שום ענין וחשיבות כלל.

14. ראה פרדס שער כ"ג (שער ערכי הכינויים) ערך מוח.

15. ראה ספר המאמרים תרפ"ה ע' לה:

"על דרך משל, אדם השומע כי חכם נפלא או מלך גדול ונעלה בא לעיר, והאדם ההוא ה"ה יודע בעוצם הפלאת ענין החכם וכן יודע במעלת גדולת המלך ולזאת ה"ה רץ במרוצה גדולה בהתפעלות יתירה וברעש גדול לראות את החכם הנפלא או את המלך הנעלה ובמרוצתו ה"ה מרעיש ומספר דבריו בהתלהבות גדולה במעלת החכם והפלאתו וברוממות המלך וגדולתו, דכל זה הוא מפני עוצם גודל ההתפעלות וההתלהבות שלו אשר זהו סיבת המרוצה הגדולה לראות את החכם או המלך.

אמנם כל המרוצה שלו היא רק עד אשר בא אליו, אבל כאשר בא בקירוב אצל החכם או אצל המלך ורואה אותם, הרי אינו יכול לרוץ עוד.

כי לכאורה, אחרי אשר הי' בהתפעלות גדולה כזו בהיותו מרחוק הרי הי' ראוי הדבר אשר בבואו מקרוב יהי' גילוי ההתפעלות עוד הרבה יותר מכמו שהי' בהיותו מרחוק?

ובמוחש נראה אשר בבואו בקירוב אל החכם והמלך ורואה אותם, הרי אין בכחו לרוץ עוד ואין בו שום כח ועוז לגלות ההתפעלות שלו ומתבטל בכל עצמותו לגמרי עד שנשאר כאבן דומם ממש מעוצם הביטול כו'".

וראה גם דרך מצותיך ריש מצות טומאת המצורע (הובא לקמן ריש פ"ב).

16. וע"ש בסידור, שהיראה בפני צדיק גדול אינה כמו היראה מ'מלך' – כי ה'מלך' סוף סוף 'מחשיב' את מציאות העם (כי הרי "אין מלך בלא עם", ואם כן מציאותו של המלך אינה 'שוללת' את מציאותו של העם), משא"כ

בחינת והחכמה מאין תמצא תכלית הביטול. ובחינת מוחין דאימא, בחינת בינה, נקראת להנחיל אוהבי יש, שהוא מה שבא הארה מגדולתו יתברך לכלל הבנה והשגה ממש, ועל ידי השגה זו נולד ונמשך מזה מדת אהבה עזה בגבורות רשפי אש אליו יתברך.

ומבואר בתניא (שם), ש'יראה תתאה' היא הדרגא הבסיסית שנדרשת בתחילת העבודה, ובלעדי' א"א לעבוד את ה' כלל. אך דרגת 'יראה עילאה' היא דרגא נעלית, והיא העבודה שבבחי' 'חכמה' – ביטול בתכלית.

שהוא בחינת "וְהַחָכְמָה מֵאַיִן תִּמָּצֵא"[17], תכלית הביטול.

הפירוש הפנימי בפסוק "והחכמה מאין תמצא" הוא שענין החכמה הוא "אין" – ביטול בתכלית[18].

[וכ"ז הוא עבודת ה'חכמה'.

ועתה יבאר מהי עבודת ה'בינה', 'מוחין דאימא'].

ובחינת 'מוחין דאימא':

בחינת בינה, נקראת "לְהַנְחִיל אוֹהֲבַי יֵשׁ"[19], שהוא מה שבא הארה מגדולתו יתברך לכלל הבנה והשגה ממש.

בינה ענינה 'הבנה והשגה' גמורה, היינו להבין דבר שכל לאשורו, באופן המתאים לכלי האדם. ובעבודת ה', היינו העבודה של התבוננות שכלית בגדולת ה', באופן המובן ממש בכלי השכל של האדם.

ועבודה זו שונה לגמרי מהעבודה של 'חכמה'. שכן, העבודה של חכמה הוא 'ביטול' בתכלית – **ביטול** ההשגה', ואילו התבוננות **שכלית** דבינה שייכת דוקא כאשר לא שוללים לגמרי את מציאותו ושכלו של האדם, ולכן ביכלתו **להשיג** אלקות, ובאופן המתאים לכלי שכלו האישי[20].

ובחי' זו היא מדריגת הנשמות בגן עדן, **המשיגים** אלקות (- בחי' הבינה) וכמאמר חז"ל "יושבים **ונהנים** מזיו השכינה", היינו שאין זה ביטול במציאות לגמרי, אלא יש כאן 'מציאות' של נשמות ש'**נהנים**' ומשיגים אלקות.

וזהו הטעם הפנימי שנאמר אודות גן עדן שהקב"ה עתיד להנחיל לצדיקים ('אוהבי') בחי' 'יש' (כדכתיב "להנחיל אוהבי **יש**"): 'יש' הוא ההיפך מ'אין' ומורה על כך שעדיין ישנה 'מציאות' קיימת, והיינו כנ"ל, שבגי"ע שבו 'משיגים' אלקות (בחינת ה'בינה'), אין בחי' של ביטול בתכלית.

ועל ידי השגה זו, נולד ונמשך מזה מדת אהבה עזה בגבורות רשפי אש אליו יתברך.

הצדיק שמובדל לגמרי מכל אדם וכלפי דרגתו, אין לאדם הפשוט שום תפיסת מקום כלל.

והיינו כמו שנתבאר לעיל (הערה 13) – שהביטול דחכמה הוא ביטול כלפי אין סוף ב"ה ממש, ולגביו ית' אין לעולמות שום ערך ותפיסת מקום כלל.

17. איוב כח, יב.

18. ועוד ענין בזה: 'אין' קאי על אין סוף ב"ה ממש. והביטול הנעלה של חכמה לקוחה ('תמצא') על ידי זה שבה מאיר דרגא זו של 'אין', כמבואר לעיל בהערות 13, 16.

19. משלי ח, כא.

20. במאמר כאן מדגיש, שההשגה היא ב"**הארה** מגדולתו ית'". פירוש: באין סוף ב"ה ממש לא יכולה להיות השגה ממש, שהרי "לית מחשבה תפיסא ביה כלל" ולכן אין הוא מתגלה כ"א בבחי' ה'חכמה' שלמעלה מהבנה והשגה (כנ"ל הערה 13).

וממילא מובן, שכאשר **משיגים** אלקות, משיגים רק

והנה בתפילה צריך להיות שני הבחינות, היינו מוחין דאבא ואימא.[ב] **פירוש,**

ענינה של האהבה לה', היא תשוקת **האדם** להתקרב אליו יתברך. ולפיכך, אע"פ שזהו רגש של קדושה בתכלית, מכל מקום אין בו ביטוי של '**ביטול** בתכלית' שהרי סוף סוף ענינו וגדרו של רגש האהבה הוא **רצונו האישי** של האדם להתקרב לאלקות (וכמש"כ בתניא (פל"ה) שגם באהבה במדריגה עליונה, האדם הוא בבחי' "יש מי שאוהב"), ובמילא הישות של האדם לא מתבטלת ע"י רגש האהבה.

ומטעם זה, אהבה נרגשת בדרך כלל באופן של 'התפעלות' ו'התלהבות' ("אהבה עזה בגבורות רשפי אש"), וגם זה מורה שאין כאן 'ביטול' בתכלית, וכנ"ל שכאשר האדם נמצא בביטול אמיתי, **לא שייך** כלל שיהי' במצב של 'התלהבות' ו'התפעלות'.

ולכן, החכמה, שענינה ביטול, מביאה לידי **יראה** מהקב"ה (כנ"ל), כי כל ענינה של היראה הוא להרגיש ביטול לאלקות, אבל אינה מביאה לידי אהבה שאין בה ביטול.

אבל ה'בינה' - למרות שמצד עצמה היא למעלה מעלה מלהיות 'נרגשת' בלב (כנ"ל בתחילת המאמר) - אבל דוקא על ידה יכולים **להוליד** 'אהבה עזה' להקב"ה, כי מאחר שה'בינה' אינה שוללת בתכלית את מציאות האדם, ורק 'מקרבת' את האדם לאלקות ע"י השגת גדול ה' במוחו, יכולה 'להיולד' ממנה 'מדת אהבה עזה בגבורות רשפי אש אליו יתברך.

פרק ב

נחיצות ב' הבחינות ד'מוחין דאבא' ו'מוחין דאימא' בעבודת התפלה

והנה, בתפילה צריך להיות שני הבחינות, היינו, מוחין דאבא ואימא.[ב]

אודות 'חכמה' ('מוחין דאבא') ו'בינה' (מוחין דאימא'), כפי שהן בספירות הקדושות העליונות, איתא בזהר (ח"ג ד, א) שהם "תרין רעין דלא מתפרשין" – כמו ב' ריעים שאינם נפרדים זה מזה לעולם. וכיון שכך הוא למעלה, "לכן צריך להיות גם באדם כך, דהיינו להתבונן ולהעמיק שכלו ו'בינתו' באורך ורוחב כפי אשר יד שכלו ורוח בינתו מגעת, **וליבטל** אליו . . בבחי 'חכמה'" (ד"ה ראה שצויין בהגהת הצ"צ כאן).

ובפרטיות יותר, שעת התפילה היא הזמן המוכשר לעבודה שבלב, ולכן בעת התפילה צריך להיות ב' העבודות – 'מוחין דאבא' ו'מוחין דאמא', כפי שממשיך לבאר בפרטיות.

[כדי להבין את הבא לקמן, יש להקדים:

כנודע, יש ב' בחינות בעבודת ה': 'רצוא' ו'שוב'. וענינם בקצרה: 'רצוא' הוא מ"לשון 'מרוצה', כמו הרץ ממקומו להלאה" (תורה אור א, ד), היינו אהבה לה' ותשוקה 'לברוח' ממצר 'הארה' מגדולתו ית', היינו דרגות 'מצומצמות' באלקות, שנמשכו ממנו ית' ע"מ להיות מקור לעולמות. ולכן גם אין ההשגה מביאה לידי ביטול בתכלית, שכן ה'הארה' מאין סוף ב"ה, אינה **שוללת** לגמרי מציאותם של העולמות, כי לגבי הארה זו יש להעולמות 'תפיסת מקום' וערך (דהרי כל ענינה הוא להיות 'מקור' להעולמות'), ולכן יכול האדם להרגיש בלבו 'הארה' זו של אלקות, ויחד עם זה עדיין לא להתבטל בתכלית הביטול (ראה לעיל הערות 13, 16, 18).

הנהות צמח צדק

ב. **עיין מה שמבואר בד"ח ראה אנכי נותן** [לקו"ת ראה יח, א-ב], **בענין בחינות י"ח שבנפש.**

שבחינת מוחין דאימא הוא הבחינת רצוא, ליכלל למעלה על ידי אהבה עזה כשלהבת הנולדה מההתבוננות בגדולתו יתברך, שהוא בחינת מוחין דאימא, כי אם לבינה תקרא, שמזה יהיה בחינת רצוא כנזכר לעיל, ובחינת מוחין דאבא הוא אחר כך הבחינת שוב, כמאמר ואם רץ לבך שוב לאחד, שזהו הבחינת יראה עילאה, יראה בושת, שהוא בחינת מוחין דאבא, שמקבל עליו עול מלכות שמים בעסקו בתורה ובמצות.[ג]

הגוף והנפש הבהמית, ולהתכלל בהקב"ה בבחינת 'כלות הנפש' לגמרי. ואילו 'שוב' משמעו 'לשוב' אל העולם הזה אשר "לשבת יצרה", ולקיים את תכלית כוונת הבריאה לעשות לו ית' דירה ב**תחתונים** דוקא.

והנה, אע"פ שהרגש ה'רצוא' הוא רצון ל**התבטל** ממציאותו ולהיכלל בהקב"ה, אעפ"כ אי"ז תכלית הביטול לגמרי, כי עצם העובדה שיש לאדם 'רצון' אישי, ש**הוא** רוצה להיבטל לאלקות, מורה על כך שיש כאן עדיין '**יש** מי שאוהב', ואי"ז אלא שהאהבה חזקה כל כך שהיא גורמת להאדם רצון להתבטל ממציאותו לגמרי. אבל סוף סוף הכל מיוסד על רצונו של ה**אדם**.

משא"כ עבודת ה'שוב' – כל ענינה הוא 'הנחת' רצונו האישי על ה'צד', ע"מ לקיים רצונו של **הקב"ה**, ע"י קיום מצוותיו למטה בעוה"ז. ולפ"ז יבוארו דברי רבינו כאן:]

פירוש: שבחינת 'מוחין דאימא' הוא הבחינת 'רצוא', ליכלל למעלה על ידי אהבה עזה כשלהבת, הנולדה מההתבוננות בגדולתו יתברך, שהוא בחינת 'מוחין דאימא', "כי אם לבינה תקרא"[21]**, שמזה יהיה בחינת 'רצוא', כנזכר לעיל.**

ע"י 'מוחין דאימא' היינו "ע"י התבוננות בגדולת הבורא איך שהוא ית' ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, ורק 'הודו על ארץ ושמים' נולד מזה ההתפעלות באהבה, בבחי' רצוא שהוא רשפי אש . . בחי' 'כלות הנפש'" (דרך מצותיך מצות טומאת המצורע).

והיינו שהתבוננות שכלית בגדולת ה', היא המעוררת בנפש האדם את תנועת ה'רצוא' להיכלל למעלה.

וזהו הפי' הפנימי בפסוק "כי אם לבינה תקרא": ל'בינה' ראוי לקרוא 'אם'[22]**, כי ביכלתה 'להוליד' רצוא ותשוקה עזה להיכלל ולהיבטל למעלה, כמו שה'אם' מולידה בנים**[23]**.**

[אך כ"ז הוא דוקא ב'מוחין דאימא', אבל 'מוחין דאבא' מביא לידי רגש אחר לגמרי:]

ובחינת 'מוחין דאבא' הוא אחר כך הבחינת 'שוב'. כמאמר[24] **"ואם רץ לבך, שוב לאחד". שזהו הבחינת יראה עילאה, יראה בושת, שהוא בחינת 'מוחין דאבא', שמקבל עליו עול מלכות שמים בעסקו בתורה ובמצות.**[ג]

הנחות צמח צדק

ג. **ועיין מה שכתוב בביאור על פסוק כי אתה נרי** [תו"א מא, ב].

21. משלי ב, ג.

22. לפי פשוטו – תיבת "אם" בפסוק נקודה בחירי"ק תחת האל"ף, אך לפי הפי' הפנימי יש לקרוא את התיבה באל"ף צרוי'.

23. ומבואר בכ"מ (תו"א ב, א ועוד) שעבודה זו שייכת בעיקר לזמן קריאת שמע – שאז אומרים 'ואהבת', וענין האהבה הוא ה'רצוא' להיכלל למעלה שבא כתוצאה מהתבוננות בגדולת ה' ('שמע ישראל').

24. תיקוני זהר בהקדמה (ז, א). ובכ"מ.

והנה, עם היות שבחינת מוחין דאבא הם נעלים ממוחין דאימא, אף על פי כן צריך להיות גם כן מוחין דאימא בתחלה, יען כי העיקר הוא להאיר את הגוף, והוא על ידי אהבה שבגילוי הנמשך ממוח הבינה שקרוב יותר להגוף.[ד]

בחינת 'מוחין דאבא' אין ענינה "כלל להתפעל ברשפי אש בבחי' יש ודבר, אלא הוא כאבן דומם בלא דבור והוא ענין ההשתחוואה בפישוט ידים ורגלים שלמעלה במדריגה מן ההתפעלות ורשפי אש . . והנה בחי' זו נק' 'שוב' להיות כי מצד הביטול המופלג הזה יבא . . הביטול כאבן דומם, ובהיות כן יאמר ללבו . . זאת עבודתי תמה, להמשיך אא"ס למטה . . במחשבה ודבור ע"י עסק התורה בביטול ובמעשה ע"י קיום המצות" (דרמ"צ שם).

והיינו כנ"ל, שבמוחין דאבא יש ביטול אמיתי, 'יראה עילאה', ולכן לא נרגש בו רצונו האישי של האדם כלל, וההרגש הוא רק שהוא מוכן לקיים רצונו ית', לקבל עליו עול מלכות שמים ולקיים תורה ומצוות.

וזהו "אם רץ לבך שוב לאחד" – לאחר שיש רגש של 'רצוא' בלב, צריכה להיות העבודה הנעלית יותר, 'שוב לאחד'[25].

פרק ג

היתרון והמעלה של 'מוחין דאימא'

והנה, עם היות שבחינת 'מוחין דאבא' הם נעלים מ'מוחין דאימא'.

אף על פי כן, צריך להיות גם כן 'מוחין דאימא' בתחלה, יען כי העיקר הוא להאיר את הגוף, והוא על ידי אהבה שבגילוי, הנמשך ממוח הבינה.

חלק מכוונת הבריאה לעשות דירה לו ית' ב'תחתונים' הוא שהגוף והנפש הבהמית של האדם עצמו יתבררו ויזדככו, וגוף האדם עצמו יהי' קשור לאלקות[26]. והנה, כאשר יש לאדם רק ביטול לאלקות הנובע מ'מוחין דאבא', אין גופו ונפשו הבהמית מזדככים ע"י זה. כי היות שביטול זה שולל את המציאותו של האדם, הרי ע"י הביטול האדם 'יוצא' ממציאותו, ואינו מברר את מציאותו.

וכיון שהתכלית היא שמציאותו עצמה תתהפך למציאות של קדושה, מציאות שחדורה לגמרי באלקות – יש צורך בעבודה של 'מוחין דאימא' שעל-ידה ביכולתו לבוא לידי אהבת ה' גלוי' בלבו, היינו שאף גופו ונפשו הבהמית ירגישו אהבה להקב"ה, כי דוקא 'מוחין דאימא' (הבנה והשגה באלקות), מסוגלים להביא לידי 'אהבה' הנרגשת בלב.

[והנה בפשטות, הסיבה לכך שדוקא 'מוחין דאימא' מסוגלים להביא לידי 'אהבה בלב', הוא כי ב'מוחין דאבא' היות שיש רק 'ביטול' לאלקות, לא יכולה לבוא מזה בחי' של 'אהבה' שקשורה ל'ישות' האדם (וכנ"ל, דכל 'אהבה' הוא בבחי' 'יש מי שאוהב'). וכעת מבאר את הסיבה שדוקא 'מוחין דאימא' מביאים לידי אהבה נרגשת בלב – בעומק יותר:]

שקרוב יותר להגוף.[ד]

הגהות צמח צדק

ד. **כי "חכמה מוחא ובינה ליבא", והלב קרוב יותר להגוף.**

25. ומבואר בכ"מ (לקו"ת מצורע כד, ג ועוד) שעבודה זו שייכת בעיקר לתפילת שמונה עשרה, שאז משתחוים לה' ומתפללים "כעבדא קמי' מריה", מתוך ביטול (שבת י, א).

26. וראה לקמן בסוף הפרק, שגוף האדם צ"ל מזוכך ומבורר, כדי שהבירור שעושה **בעולם** יהי' כדבעי.

ובחינה מוחין דאבא, אף שמעלתם גבוה יותר מהבינה, הלא אין סוף ברוך הוא הוא נעלה עוד יותר לאין ערוך, ולית מחשבה תפיסא ביה כלל. כן למשל בחינת מוחין דאבא, שהאהבה היא שם בהעלם, שהוא נעלה מאתנו יותר,[ה]

ה'מציאות' וה'ישות' של האדם (השייכת לגופו ונפשו הבהמית) מתבטאת בעיקר בענין **המדות** ולא בענין **השכל**.

דהנה השכל והמדות הם שני אופנים שעל ידם נפש האדם 'מתקשרת' עם דברים מ'חוץ' לנפש עצמה. על ידי השכל – האדם מתבונן בדברים שמחוץ לנפש, על-מנת להבין ולהשיג כל דבר וענין כפי שהוא **באמת ובטהרתו**, בלא שום נגיעה לאדם עצמו – האם הדבר מתאים וטוב עבורו או לא. ואילו ענינם של המדות הוא כיצד הדבר שמחוץ לנפש **נוגע לאדם עצמו**, האם הוא אוהב את הדבר או ירא ממנו וכדומה[27]. ולכן ענינו של כח השכל הוא 'לצאת' מהמציאות והישות האישית שלו, ואילו ענין ה'מדות' הוא להיות שקוע במציאות ובישות האישית ולתת להם ביטוי.

אלא שבשכל גופא, ה'בינה' יותר קרובה ל'מציאות' האדם מאשר ה'חכמה'. דהנה נתבאר לעיל, דהחילוק בין 'חכמה' ל'בינה' בפשטות הוא שב'חכמה' אין ההדגשה על ההבנה של **האדם** אלא על השגת האמת **בטהרתה**, ואילו בבינה ההדגשה היא שהשכל יהי' מובן בכלי שכלו האישיים של האדם, ואף שבבינה עדיין אין נגיעות אישיות, ואין ההדגשה כיצד הדבר שחוץ ממנו **נוגע** לאדם וכיצד זה יכול להשפיע עליו (כמו במדות) – מכל מקום, בהשגת השכל גופא, ההדגשה היא שתהי' מובנת בכלי שכלו של **האדם**. ולכן, אף שבודאי אף הבינה כשלעצמה 'מובדלת' מ'גופו' של האדם (ולכן הבינה נקראת 'עלמא **דאתכסיא**' – כנ"ל בתחילת המאמר), בכל זאת, ביחס לחכמה, הבינה היא 'קרוב' יותר ל'גוף' האדם.

[וזהו הפי' במאמר התיקוני זהר (הקדמה – פתח אליהו) "חכמה מוחא, בינה **ליבא**". פירוש: אף שבודאי גם הבינה היא כח של **שכל** הפועל במוח האדם ולא ב'לבו', אבל במהותו, וביחס לחכמה, הוא כח השייך ל'לב' האדם ולמדותיו, כי בבינה כבר יש הדגשה על האדם **עצמו**, ולא רק על האמת כשלעצמה בלי להתייחס לאדם עצמו כמו בחכמה].

ולכן דוקא ע"י הבינה, 'מוחין דאימא', יכול האדם לבוא לידי רגש של אהבה בגוף האדם עצמו, כי הבינה עצמה יותר 'קרובה' לגוף ולישות של האדם מאשר 'מוחין דאבא'.

ובחינה 'מוחין דאבא', אף שמעלתם גבוה יותר מהבינה, הלא אין סוף ברוך הוא הוא נעלה עוד יותר לאין ערוך, ו"לית מחשבה תפיסא ביה כלל"[28].

כן למשל בחינת 'מוחין דאבא' – שהאהבה היא שם בהעלם, שהוא נעלה מֵאִתָּנוּ יותר.[ה]

הנחות צמח צדק

ה. **וכמו שמבואר בד"ה ביום השמיני עצרת** [פה, ב ואילך], **גבי אחכמה והיא רחוקה ממני, שכל גידול הבן על דרך משל הוא בריחוק מקום מהאב כי אם בכבטן אמו, עיין שם.**

27. ראה בזה בספר המאמרים עטר"ת עמ' נא. לקוטי שיחות חלק ל, עמ' 145. ובכ"מ.

28. ת"ז בהקדמה (פתח אליהו).

ולכך צריך להוליד האהבה שבתפילה מההעלם לגילוי בכדי להאיר את הגוף,[1] נה ג **שזהו על ידי ההתבוננות מבחינת מוחין דאימא, שהיא המולדת הבנים, שהם אהבה וכל המדות הקדושות, ואחר כך צריך להאיר בהן מבחינת מוחין דאבא.**[2]

אף שבחי' 'מוחין דאבא' הם במדריגה גבוהה יותר ממוחין דאימא, וכנ"ל שדוקא ב'מוחין דאבא' יש ביטול אמיתי לאלקות, מ"מ אין ביכלתם לברר ולזכך את גוף האדם עצמו, כנ"ל.

ואי"ז 'חסרון' בהם כלל, דהלא אין סוף ב"ה בכבודו ובעצמו הוא בודאי עוד יותר נעלה באין ערוך ממוחין דאבא, ואעפ"כ "**לית** מחשבה תפיסא ביה כלל", כי דוקא מצד מעלתו הנפלאה אין הוא נתפס במחשבת האדם המוגבל. וכן הוא גם ב'ביטול' של 'מוחין דאבא' – דוקא מצד גודל העילוי של בביטול זה, אי"ז מברר ומזכך את האדם עצמו, כי אף שהם באמת במדריגה מאד נעלית, אבל הם למעלה משייכות ויחס לגוף האדם ונפשו הבהמית, ולכן אינם פועלים בהם ברור וזיכוך[29].

ולכך, צריך להוליד האהבה שבתפילה מההעלם לגילוי בכדי להאיר את הגוף[1]**, שזהו על ידי ההתבוננות מבחינת 'מוחין דאימא', שהיא המולדת הבנים, שהם אהבה וכל המדות הקדושות.**

ואחר כך צריך להאיר בהן מבחינת 'מוחין דאבא'.[2]

"כי כל עיקר השמחה ברשפי אש התשוקה בתחלה בבחינת 'רצוא' . . הוא רק כדי שיהיה אחר כך בחינת ה'שוב'" (ד"ה צאינה וראנה שצויין בהגהת הצ"צ כאן). כלומר, תכלית הכוונה היא שהאדם ימלא את שליחותו בעולם הזה, ויברר את חלקו בעולם ע"י שהוא 'מניח' את רצונו האישי על הצד, ומקיים את רצון הבורא בקיום מצוות מעשיות.

אמנם חלק מהכוונה הוא שהאדם יברר את גופו ונפשו הבהמית, כי רק אז נעשה הבירור בעולם הזה בתכלית השלימות[30].

ונמצא, שיש צורך בב' העבודות: תחילה צ"ל העבודה בבחי' 'מוחין דאימא' – להוליד אהבה נרגשת בלב ('רצוא') כדי לברר את הגוף ונפש הבהמית, ואח"כ צ"ל העבודה ד'מוחין דאבא', יראה עילאה וביטול בתכלית ('שוב'), כדי שהאדם ימלא שליחותו ויברר את העולם.

הנחות צמח צדק

ו. **ועיין מה שמבואר בד"ה והיה לכם לציצית** [לקו"ת שלח מג, ג], **בענין מוח ולב, מים ואש.** ז. **ועיין מה שמבואר בד"ה צאינה וראינה** [לקו"ת שה"ש כו, ב ואילך], **בענין ויין ישמח בו', בכדי להצחיל פנים משמן, עיין שם.**

29. במאמר כאן מוסיף שב'מוחין דאבא' "האהבה היא שם בהעלם". ולכאורה צ"ב – הלא נתבאר ש'מוחין דאבא' אינו מוליד אהבה כלל, וענינו הוא 'יראה' בלבד? וראה בעיונים בסוף המאמר בביאור הענין.

30. ראה ביאור הענין בליקוטי שיחות ח"ג (ע' 956). ובכ"מ. ואכמ"ל.

וזה היה עבודת הלוים, דכתיב ועבד הלוי הוא, פירוש, שכל עבודתם היה להוציא המדות אהבה ויראה מההעלם, מבחינת הוא, עלמא דאתכסיא, אל הגילוי, שהוא על ידי ההתבוננות.[ח] **ולכך היה עבודתם בשירה בפה בקול, ובזמרה בכלי.**[ט] **ויש כמה כלים, כמו שכתוב הללוהו בתקע שופר, הללוהו**

פרק ד

עבודת הלויים בשירה

[המורם מכל הנ"ל – שיש יתרון מעלה באהבת ה' (רצוא') הנרגשת בלב ממש, כיון שדוקא עי"ז מתבררים גופו ונפשו הבהמית של האדם. ועפ"ז יבואר התוכן של עבודת הלויים ע"פ פנימיות הענינים:]

וזה היה עבודת הלוים, דכתיב "ועבד הלוי הוא", פירוש, שכל עבודתם היה להוציא המדות אהבה ויראה מההעלם – מבחינת 'הוא', 'עלמא דאתכסיא' – אל הגילוי, שהוא על ידי ההתבוננות.[ח]

עבודת הלויים היתה להמשיך מבחי' 'עלמא דאתכסיא' (בינה) לאהבה ויראה[31] הנרגשות בלב ממש.

[כי באמת יש גם 'אהבה' במדריגה שאינה נרגשת בלב ממש, כמבואר בתניא (פט"ז), שאצל הבינונים שייך ש"אין יד שכלו ורוח בינתו משגת להוליד אהבת ה' בהתגלות לבו שיהי' לבו בוער כרשפי אש . . רק מסותרת במוחו ותעלומות לבו". ועבודת הלויים היא שהאהבה תהי' **בהתגלות** מורגשת בלב ממש – כי דוקא עי"ז מתבררים גופו ונפשו הבהמית של האדם לגמרי (ראה גם ב'ביאור' ע"פ והי' מספר בנ"י שצויין בהגהת הצ"צ כאן)].

וכ"ז הוא כי עיקר מדריגת הלויים היא בחי' ה'בינה' – שביכולתה לבא לידי גילוי בלב ממש.

ולכך, היה עבודתם בשירה[32] **בפה בקול, ובזמרה בכלי.**[ט]

כיון שהתוכן הפנימי של עבודת הלויים הי' להוציא את המדות אהבה ויראה מההעלם אל הגילוי, לפיכך גם עבודתם במעשה בפועל היתה בשירה ובזמרה, כי ענין השירה והזמרה הוא 'התגלות'. דכאשר אדם עומד במצב של שמחה גדולה עד כדי כך שהיא 'מתגלית' אל החוץ, אזי השמחה באה לידי ביטוי ע"י שירה וזמרה. ועד"ז כאשר אדם עומד במצב של מרירות גדולה עד כדי כך שהיא 'מתגלית' אל החוץ, יש לזה ביטוי בשיר המבטא את מרירות הלב.

ויש כמה כלים, כמו שכתוב[33] **"הללוהו בתקע שופר, הללוהו בנבל וכנור, הללוהו בתוף ומחול וגו'".**

הגהות צמח צדק

ח. **ועיין מה שכתוב בביאור על פסוק והיה מספר בנ"י** [לקו"ת במדבר ו, ד], **בענין מי ברא אלה.** ט. **עיין מה שכתוב בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית** [לקו"ת ברכה צח, א ואילך].

31. לעיל נתבאר ש'יראה' שייכת ל'מוחין דאבא'. אך שם הכוונה על יראה כזו שאינה בגדר הרגש הלב, אלא 'יראה עילאה' מדריגה שבה האדם מרגיש שאין לו מציאות כלל. משא"כ יראה שענינה פחד בלב למרוד בהקב"ה, היא בגדר 'מדה שבלב' הנולדת ע"י בחי' הבינה.

32. ראה נחמי' יב, כז. תמיד סז, ב. ר"ה ל, ב ואילך. ובכ"מ.

33. תהלים קנ, ג-ד.

בנבל וכנור, הללוהו בתוף ומחול כו'. והיינו, שיש כמה מיני התלהבות שבהתגלות, יש תשוקה והתלהבות בבחינת שמחה וחדוה, ויש שהיא בבחינת מרירות ולב נשבר, והכל הם בהתגלות הלב, ויש כמו כן לנגד זה כמה מיני כלי זמר. ועל דרך זה הוא ענין הללוהו בתקע שופר, שופר, שהוא קול המטיל חרדה ולב נשבר, שזהו ענין התקיעות והשברים, וכן צלצלי תרועה, הם גם כן כנגד ההתלהבות שבמרירות ולב נשבר. ועוגב, הוא כלי זמר של שמחה, שהוא נגד האהבה והתלהבות שבשמחה, וזה היה עבודת הלוים בכלי זמר בכמה מינים, שהכל הוא לעבוד את

והיינו, שיש כמה מיני התלהבות שבהתגלות; יש תשוקה והתלהבות בבחינת שמחה וחדוה, ויש שהיא בבחינת מרירות ולב נשבר, והכל הם בהתגלות הלב.

כיון שבעבודה הרוחנית דהלויים (**התגלות** המדות של אהבה ויראה להקב"ה שיהיו נרגשות בלב ממש) יש כמה מיני רגשות (שמחה גדולה או מרירות ולב נשבר), לכן, גם בגשמיות היו כמה מיני כלי זמר – - בהתאם לסוגי הרגשות השונים בעבודת ה'.

ויש כמו כן לנגד זה כמה מיני כלי זמר.

ועל דרך זה הוא ענין "הללוהו בתקע שופר", שופר, שהוא קול המטיל חרדה ולב נשבר, שזהו ענין התקיעות והשברים.

קול השופר מעורר את האדם להרהורי תשובה ומעורר אצל האדם חרדה ולב נשבר על חטאיו וריחוקו מה'. וכמ"ש הרמב"ם (הלכות תשובה, ג, ד) שהתוכן של מצות תקיעת שופר בר"ה הוא לעורר את האדם מהבלי העולם ולהקיצו משינתו הרוחנית שילך בדרכי ה'.

ובפרטיות יותר, הקולות השונים של השופר מראים על לב נשבר ומרירות על הריחוק מה', כי התקיעה הוא קול פשוט, המורה על צעקה פנימיות שמבטאת את עוצם המרירות על הריחוק מה', והשברים מבטאים מרירות עוד יותר גדולה, שבגלל עוצם המרירות אין האדם מסוגל אפי' לצעוק בקול פשוט והוא מפסיק בין בכי' לבכי'[34].

וכן "צלצלי תרועה"[35], הם גם כן כנגד ההתלהבות שבמרירות ולב נשבר.

ה'תרועה' מראה על צער עוד יותר עמוק מ'תקיעה' ו'שברים' – כי "תרועה הוא ילולי יליל דזהו ענין יללה מה שההפסקים מרובים על הקול והוא מפני הצער העמוק במאד שבא רק בצעקת הבל הלב בקלא פנימאה דלא אשתמע" (ד"ה שופר של ר"ה תש"ב).

ו'עוגב' – הוא כלי זמר של שמחה, שהוא נגד האהבה והתלהבות שבשמחה.

וזה היה עבודת הלוים בכלי זמר בכמה מינים, שהכל הוא 'לעבוד' את בחינת 'הוא'.

34. ראה בכ"ז ד"ה יו"ט של ר"ה תרס"ו, וד"ה שופר של ר"ה תש"ב.

35. תהלים קנ, ה.

בחינת הוא, בחינת הוא עשנו, להמשיך המדות מההעלם אל הגילוי.[1]

בחינת 'הוא עָשָׂנוּ'[36]**, להמשיך המדות מההעלם אל הגילוי.**[1]

הפי' הפנימי בפסוק "הוא עשנו" הוא שצריך 'לעשות' ולהמשיך מבחי' 'הוא' – היינו להוציא מן ההעלם אל הגילוי, והיא עבודת הלויים ('ועבד הלוי הוא').

הנהות צמח צדק

1. **ועיין מה שמבואר סוף ד"ה צו את בנ"י** [לקו"ת פ' פנחס עו, ב ואילך], **גבי להקריב לי במועדו. ועיין מה שמבואר בד"ה ושאבתם מים** [לקו"ת סוכות עח, ג ואילך], **בענין ניסוך היין, וניסוך המים. ועיין מה שמבואר במקום אחר בענין ברוך שאמר והיה העולם ברוך הוא** [ראה אוה"ת מגילת אסתר ע' רעד].

36. תהלים ק, ג.

עיונים

להערה 29

אע"פ שהחכמה עצמה אינה מביאה לידי אהבה הנרגשת ממש בלב, אבל מ"מ הוא השרש הראשון של האהבה, כי הרי הבינה נמשכת מהחכמה, והבינה מביאה לידי אהבה הנרגשת.

[ויחסו של החכמה להאהבה הוא "על דרך משל כמו האב אל הבן, שהגם שמוח הבן נמשך ממוח האב עצמו, עם כל זה הרי עיקר גידולו ע"י שהייתו תשעה חדשים בעיבור בבטן אם ויניקתו מחלב האם. והרי גידול הבן הוא בהתכללות והתאחדות האם עמו ממש והאב אינו אלא שרש ומקור להתהוותו וכל גדילתו הוא בריחוק מקום מן האב" (ד"ה ביום השמיני עצרת – צויין בהגהת הצ"צ כאן)].

ולכן, בהכרח לומר, שאף בתוך ה'חכמה' 'כלול' בהעלם אהבה – וכידוע דכל דבר הנמשך ממקור מסויים, בהכרח לומר שהוא כלול בהעלם במקורו.

ואף שחכמה ענינו **ביטול**, שהוא ההיפוך ממש מענין האהבה ('**יש** מי שאוהב') – אבל כאשר האהבה 'כלולה' ב'חכמה', אין שם אהבה שבבחי' הרגשה ממש, ותוכן האהבה שם הוא, ההרגש שמחמת הביטול להקב"ה, יש צורך גם בהאהבה כדי לזכך אף את הגוף והנפש הבהמית. ואכמ"ל.

פטרוני השבוע

לזכות ידידינו הנכבד

הרה"ח ר' **אברהם** בן **שרה אסתר** שיחי'

וזוגתו מרת **הניה** בת **רבקה** תחי'

הולצברג

וכל יוצ"ח שיחי'

WORLD TRADE
OFFICE SOLUTIONS
For all your copier needs
212-267-0500

לעילוי נשמת

הרה"ת ר' **אליהו ציון** בן הרה"ת ר' **חנניה** ומרת **ברוכה**

ולזכות מרת **סופי'** בת גרז שתבלחט"א

ולזכות ר' **חיים שמעון** בן רחל,

ומרת **חי' לאה** בת **ראשקא** שיחיו

נדבת **אוריאל** בן **סופי'** וזוגתו מרת **חנה טויבע**

בת **חי' לאה** ומשפחתם שיחיו

שיהיו להם ברכות בכל מכל כל בטוב הנראה והנגלה

לזכות

השליח הרה"ת ר' **יוסף יצחק** וזוגתו מרת

שטערנא שרה שיחיו **מינץ**

ולזכות הילדים **מנחם מענדל, אייזיק גרשון,**

צמח, משה, וחי' **מושקא** שיחיו **מינץ**

שיהיו להם ברכות בכל מכל כל בטוב הנראה והנגלה,

ושירוו מהם הוריהם אידישע חסידישע נחת

לזכות

ידידינו הנכבד הרה"ח ר' ישעי' זושא

וזו' מרת אסתר שיחי' ווילהעלם

שיהיו להם ברכות בכל מכל כל

בטוב הנראה והנגלה

נדבת

ר' **יוסף** הלוי וזוגתו מרת **חנה מלכה** שיחיו

גורביץ

לזכות כל משפחתו

שיהיו להם ברכות בטוב הנראה והנגלה בכל מכל כל

לעילוי נשמת

הרה"ת הרה"ח ר' **בנימין זאב** בן הרה"ת

הרה"ח ר' **אברהם** שיבלחט"א **סילווער**

נתנדב ע"י ולזכות הוריו הרה"ת הרה"ח

אברהם וזוג' שיחיו **סילווער**

שיהיו להם ברכות בכל מכל כל בטוב הנראה והנגלה

מנדבים חודשיים

לזכות הרה״ת ר׳ **שמואל דוד** וזוגתו
שיחיו **ניומאן** וכל משפחתם
...
לזכות משפחת **אהרן**
שיתברכו בכטו״ס
...
לזכות משפחת **באביטש**
שיתברכו בכטו״ס

לזכות ר׳ יעקב בן **חנה** שיחיו **גרסון**
וכל משפחתו
...
הרה״ת ר׳ **שלום דובער** וזוגתו לזכות
מרת **חי׳ מושקא גורביץ**
וכל משפחתם

לזכות הרה״ת ר׳ **לוי הלוי** בן **שרה** וזוגתו
מרת **שיינא מלכה** בת **רחל**
ובניהם **יהודית, צבי הירש הלוי, חי׳**
מושקא בת **שיינא מלכה**
...
Refuah Sheleima to
Daniel Reuvein ben **Dina**
Donated Anonymousl

לזכות כ״ק **אדמו״ר נשיא דורינו**
ולזכות הרבנית הצדקנית **חי׳ מושקא**
...
לזכות הרה״ת ר׳ **אברהם דוד** ומרת **רחל לאה טיברג**
...
לע״נ **בתיה** בת **שלמה הלוי** ע״ה
...
לזכות **לוי** וזוגתו מרת **רבקה לאה** ובניהם **חי׳ מושקא, מנחם**
מענדל, ובתיה מינא געלב
...
לזכות התמים **אליה סילפין**
...
לזכות הרה״ת ר׳ **אברהם אברמסון** וכל משפחתו
...
לזכות הרה״ת ר׳ **נחמן דוב** שיחי׳ בן **מאלע**, ומשפחתו
...
לזכות הרה״ת ר׳ **ישראל מאיר אברמסון** וכל משפחתו
...
לע״נ הרה״ת **אברהם ישעי׳** בהרה״ת **עובדי׳** ע״ה **שטראקס**
...
לזכות **בת שבע** שתחי׳
בת הרה״ת **יוחנן מרזוב** וכל משפחתו
...
לזכות **דינה בת שבע** בת **מאירה אסתר**
...
לזכות **פערל רייזל** בת **אהובה ברכה**
...
לזכות הרה״ת ר׳ **יהושע בירקאוויץ** וכל משפחתו
...
לע״נ **רבקה אלטא** בת **חנה לאה** ע״ה
...
לע״נ הילדה היקרה **עדאל שיינא** ע״ה
בת הרה״ת **מרדכי אליה** ילחט״א **האנאווער**
...
לזכות הרה״ת ר׳ **חיים משה**וזוגתו **מנוחה רחל**
ובניהם **מנחם מענדל ופעסיא**
...
לע״נ הרה״ח הרה״ת ר׳ **שמואל אייזיק הלוי** ע״ה **פאפאק**
נדפס על ידי ולזכות משפחתו
...
לזכות **אסתר** בת **רחל**

לזכות הת׳ **מנחם מענדל** בן **שיינא באשא**
...
לזכות הרה״ת ר׳ **אביגדור סימאנדס** וכל משפחתו
...
לזכות ולרפו״ש עבור **חי׳ אלה** שתחי׳ בת **ריסא**
ולזכות **עמנואל** בן **חי׳ סאשה**
...
לזכות ולרפו״ש ליוסף **יצחק** בן **איריס** ודורי בן **אורה**
...
לזכות **אשר** בן **רינה** לזיווג משורש נשמתו
ולגאולה שלימה של עם ישראל בקרוב ממש
...
לזכות ולרפו״ש לשאול **אליהו** שיחי׳ בן **חנה רבקה** שתחי׳
...
לזכות מרת **חנה מינא** בת **שושנה אביבה**
...
לע״נ הר״ר **כתריאל שלום** בן הר״ר **חיים יצחק** ע״ה
...
לזכות הרה״ת ר׳ **נחמן דוב** שיחי׳ בן **מאלע**, ומשפחתו
...
לע״נ **יחזקאל** בן **יוסף חיים** ולע״נ **רבקה** בת **יחזקאל**
...
לע״נ ר׳ **ראובן** בן ר׳ **יוסף רובינשטיין** ע״ה
נדבת חתנו ר׳ **מיכל קארצאג**
...
לזכות **יהודית** ולזכות אחיותיה **חי׳ מושקא, זעלדא**, ואחיה
שרגא פייוויש, מנחם מענדל
נדבת הורי׳ מרדכי אברהם ישעיהו וזוג׳ מרת אסתר שפרה טלזנר
...
לזכות הרב ומשפיע **שמואל** לו, שימשיך בעבודתו הקודש,
מאת תלמידו **שאול גנוגלי**
...
לזכות **אייזק גרשון** בן **שיינא באשא, מנחם מענדל, לוי,**
יוסף, חי׳ מושקא, שלום דובער, אברהם זאב, יהושע זעליג
...
לזכות ר׳ **לוי יצחק** הלוי וזוגתו מרת **חנה קורינסקי**
וכל יוצאי חלציהם ולזכות **׳חדר מנחם׳** מלבורן אוסטרליה
...
לע״נ **ראובן אברהם** בן **אלתר שלמה זלמן**
...
לזכות התמים **מיכאל זהבי**

בס"ד

תניא | לקוטי תורה | דרך מצותיך | נושאים בחסידות

מסודר להפליא

מבחר של עשרות מגידי שיעור

שיעורים חדשים בכל שבוע

טעמו וראו כי טוב ה'!

נשמתך משתוקק לשיעורים בחסידות

הכל רק בלחיצת כפתור!

www.otzerhachassidus.com

יש גם אפשרות '**להוריד**' כל השיעורים ל-**mp3 player** וכדומה

שיעורים בחסידות לכל אחד בכל מקום

אפשרות להכניס השיעורים ל-MP3/USB הפרטי שלך

לפרטים או להשיג השיעורים, צלצלו:

347.762.6054

ומלאה הארץ דעה את ה'

uphill marketing 718.722.7333

מכון לעבדך באמת

טל': 718.650.6295

אימייל: admin@otzerhachassidus.com

אתר: www.otzerhachassidus.com

מכון לעבדך באמת

תורת החסידות לכל אחד בכל מקום

ניתן להשיג הקונטרסים בחינם מידי שבוע בשבוע

במוקדים בכל שכונות החרדיות ברחבי ניו יארק

לפרטים נא להתקשר בטלפון 718-650-6295

או באימייל **info@otzerhachassidus.com**

כמו"כ אפשר לקבלו באימייל

או להורידם מאתר אוצר החסידות

www.otzerhachassidus.com

נדפס באדיבות

THE PRINTHOUSE

538 Johnson Avenue | Brooklyn, NY 11237

t 718.628.6700 f 718.628.6900 e jobs@tphny.com w tphny.com